

Aabenraa Kommune
v. Torben Hansen
Skelbækvej 2
6200 Aabenraa

Natur og GIS
Skelbækvej 2
6200 Aabenraa
Tlf.: 7376 7676

Dato: 27. november 2024
Sagsnr.: 24/10156

Kontakt: Thomas Hæe Mogensen
Direkte tlf.: 5133 5042
E-mail: thmog@aabenraa.dk

Dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til naturgenopretningsprojekt ved St. Jynde vad

Afgørelse

Aabenraa Kommune meddeler hermed dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1. jf. § 65 stk. 2, til at omlægge Sønderå i et nordligt forløb udenom Møllesøen. Der gives i den forbindelse tilladelse til at genslynge, samt udlægge sten og grus i vandløbet som beskrevet i ansøgningen.

Aabenraa Kommune meddeler hermed dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 stk. 1 og 2, jf. naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2. til:

- Etablering af faunapassage gennem
 - o moseområde på matr.nr. 71 Kravlund, Tinglev,
 - o engareal på matr.nr. 439 Jynde vad, Burkal,
 - o engareal på matr.nr. 4 Jynde vad, Burkal,
- Nedlæggelse af sø på matr.nr. 439 Jynde vad, Burkal,
- Nedlæggelse af sø på matr.nr. 51 Stade, Burkal.

Vilkår for dispensationen ses i næste afsnit.

Forhold der kræver landzonetilladelse efter planlovens § 35 og dispensation fra museumslovens § 29a til gennembrud af diger, vil blive behandlet og meddelt separat.

Dispensationen er yderligere forudsat af, at habitatbekendtgørelsens krav om vurderinger er overholdt, jf. habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 2, nr. 1, jf. §§ 6 og 10.

Vilkår:

Dispensationen fra naturbeskyttelseslovens § 3 meddeles på følgende vilkår:

- Det ansøgte skal udføres som beskrevet i ansøgningsmaterialet (se bilag 2).

- Søerne drænes langsomt og individer af padder skal flyttes til godkendte lokaliteter i lokalområdet.
- Det opgravede materiale fra etableringen af faunapassagen må kun spredes på arealet angivet i vilkårene i landzonetilladelsen (der meddeles sideløbende).
- På de § 3 beskyttede arealer, som ikke direkte bliver opfattet af faunapassagen, skal der benyttes køreplader ved kørsel eller lette køretøjer med larvefødde, så påvirkningen af beskyttet natur minimeres.
- Søen der etableres på matr.nr. 439 Jyndevad, Burkal skal etableres med mål og udformning som beskrevet i ansøgningsmaterialet.
- Hvis der i forbindelse med gravearbejdet påtræffes jordfastefortidsminder, skal arbejdet standses, og Museum Sønderjylland skal kontaktes. Museets anvisninger skal herefter følges.
- Projektet må ikke medføre en sænkning af vandstanden i Møllesøen og moseområderne op og nedstrøms det nye forløb af Sønderåen, ud over hvad der er beskrevet i projektet materialet. Sker dette, skal der udføres tiltag der genopretter hydrologien på arealerne.

Begrundelse:

Aabenraa Kommune har truffet afgørelsen på baggrund af oplysninger i afsnittet redegørelse og vurderinger.

Aabenraa Kommune begrundes sin afgørelse med, at projektet vurderes at være naturforbedrende. Opstemningen ved St. Jyndevad hindrer i væsentlig grad passagemuligheder for fisk og anden fauna. Især snæbel har vanskeligt ved at passere den stejle fisketrappe. Da projektet skaber fri passage, og gyde og opvækstmulighederne samtidig forbedres, vurderes projektet at være gunstig for naturtilstanden i vandløbet. Derudover bidrager projektet generelt til, at vandløbet bliver mere varieret, hvilket understøtter en øget diversitet af fisk, planter, alger og smådyr. I forbindelse med etableringen af det nye vandløb vil der yderligere blive udlagt et areal til natur, der svarer til ca. 30 ha. Dette beskytter områderne omkring det nye vandløb, samt selv vandløbet mod påvirkning af konventionel landbrugsdrift, og der skabes bedre forhold for udviklingen af tør natur på sigt.

Der er således tale om et naturforbedrende tiltag, der danner grundlaget for at kunne meddele dispensation til tilstandsændringen af beskyttet natur.

Afgørelsen begrundes også med, at projektet har til formål at sikre målopfyldelse af den gældende Natura 2000-plan for Natura 2000-området nr. 89 Vadehavet. Dette begrundes med, at projektet forbedrer vandløbsstrækningens funktion som levested for fiskearterne på udpegningsgrundlaget, forbedres som følge af projektet.

Redegørelse og vurderinger

Projektgruppen i Aabenraa Kommune har ansøgt om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til etablering af en faunapassage ved omlægning af Sønderåen, så den får et nyt forløb nord om Møllesøen ved St. Jyndevad.

Vandløbet føres i et nyt forløb nord for Møllesøen, og forløbet etableres, så det veksler mellem høl og stryg. Forløbet er ca. 1,3 km langt. Strygene etableres med et fald på 2,5-3,0 ‰ og en bundbredde på 10-14 m. Der udlægges gydegrus sammen med variationsskabende sten. I alt etableres der 4 stryg med en samlet længde på 775 meter. Det resterende forløb består af 3 høller. Høllerne etableres uden fald og med en bundbredde på 8 m.

Sønderå (4253) er et offentligt naturbeskyttet vandløb, som er en del af Vidå-systemet. Vandløbet er målsat til mindst god økologisk tilstand i Vandområdeplanerne. Vandløbet er stemmet op ved Julianehåbsvej, hvor St. Jyndevad Vandmølle er beliggende. Vandløbet er jf. seneste basisanalyse vurderet til god økologisk tilstand på den aktuelle strækning. Dette bygger dog alene på en DVFI (Dansk Vandløbsfaunaindex), mens de øvrige kvalitetselementer er ukendte. Opstemningen af vandløbet har over tid ført til dannelsen af mose og sø opstrøms Julianehåbsvej. På den baggrund vurderer Aabenraa Kommune, at vandløbet opstrøms er et ringe levested for arter knyttet specifikt til vandløb. Spærringen medfører også, at adgangen til ca. 100 km målsat vandløb opstrøms er vanskeliggjort. Der er alene passagemulighed ved en mindre fisketrappe. Det er dog veldokumenteret, at vandrende fisk har vanskelig ved at finde vej til trappen. Passage er særlig vanskelig for snæbel og lampret, som er dårligere svømmere/springere end de øvrige laksefisk. Opstrøms spærringen er der, i mosen og søen, en risiko for øget dødelighed for smolt, da gedder og andre rovdyr har gode forhold for at prædere på udtrækkende smolt ned gennem søen.

Ansøgningsmaterialet er vedlagt som bilag, i form af:

- Detailprojektrapporten, er vedlagt i bilag 2.
- Delelementer af projektet er beskrevet i ansøgningsmaterialets kapitel 3 (s. 16-42 i detailprojektrapporten se bilag 2).

Det fremgår af Habitatvæsentligheds- og konsekvensvurdering, at der er forsøgt at finde alternative forløb af vandløbet. Dette har i praksis ikke været muligt uden at gå på kompromis ved indgriben og irreversibel negativ påvirkning af naturtyper og arter på Natura 2000-områdets (N89) udpegningsgrundlag. Alternative placeringer vurderes derfor at være uforeneligt med beskyttelseshensynet for Natura 2000-området. Alternative løsningsmodeller, der har været undersøgt, fremgår af kapitel 10 (s.40-41) i bilag 3, hvilket der er lavet udpluk af nedenfor.

Andre mulige løsninger til at etablere passage ved stemmeværket i St. Jyndevad har der været skitseret og overvejet følgende 2 løsningsmodeller:

1. *Fjernelse af opstemning og genskabelse af Sønderås oprindelige forløb.*
2. *Etablering af et omløb syd om opstemningen og stuvezonen.*

1. Fjernelse af opstemning og genskabelse af Sønderås oprindelige forløb i stuvezonen. Historiske beretninger omtaler en etablering af opstemningen omkring år 1230, af munke til mølledrift og fiskeri.

Området er i dag Natura 2000-habitat- og fuglebeskyttelsesområde, og der er fuglearter på udpegningsgrundlaget, som har levested i området, som beskrevet i afsnittet om Natura 2000 området nedenfor. For at sikre Natura 2000-områdets

integritet og udpegningsgrundlag, kan der ikke gives tilladelse til projekter, som forringer forholdene for arter på udpegningsgrundlaget, medmindre der findes mindre indgribende alternativer og projektets formål opfylder betingelserne i habitatbekendtgørelsens § 11.

Nedlæggelsen af stemmeværket ved St. Jyndevad vil utvivlsomt have en stor negativ påvirkning af levestedet for hhv., rørdrum, rørhøg og sortterne, fordi det vil medføre en afvanding af området, som i dag er sø og rørskov. Alle tre arter lever i tæt tilknytning til åbent vandspejl og rørskov.

Denne løsning er vurderet som værende ikke mulig pga. indgriben og irreversibel negativ påvirkning på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag, og dermed uforeneligt med beskyttelseshensynet, når der findes et alternativt.

Denne løsning er derfor ikke yderligere beskrevet eller overvejet.

2. Etablering af omløb syd om opstemningen og stuvezonen

Der har været overvejelser og skitsering af en sydløsning, hvor der etableres et omløb udenom stemmeværket og stuvezonen mod syd.

Skitseringen viste, at omløbet ville blive 740 m og vandløbet ville få et fald på ca. 3-4 promille. Der vil skulle etableres en spunsvæg ude i den sydlige del af møllesøen, som er kortlagt som habitatnaturtypen næringsrig sø (3150). Både øst og vest for Julieanehåbvej ville der skulle ske en større opfyldning og eventuel spunsning af naturområdet for at afvikle faldet mod vest.

Projektskitseringen viste, at der skulle inddrages dele af habitatområdet til et kunstigt strygforløb med jernspuns eller jordopfyldninger i siden. Større naturarealer skulle fyldes op og dele af strygets østlige forløb ville få forholdsmæssigt stort fald, som sandsynligvis vil være uforeneligt med snæblens krav til fald og vandhastighed på stryget for at den vil kunne passere.

Projektet vil være et større indgreb på udpegningsgrundlaget og en reduktion af levestederne for fuglearterne rørdrum, rørhøg og sortterne på udpegningsgrundlaget. Projektet blev vurderet som værende for indgribende og en væsentlig trussel mod udpegningsgrundlaget i området, til at projektet ville kunne tillades.

Det er Aabenraa Kommunes vurdering, at projektet har en naturforbedrende funktion, og vil forbedre tilstanden af vandløbet. Sønderå er målsat jf. Statens Vandområdeplaner. Nærmeste DTU målestation er beliggende nord for Rens. Stationen er befisket i 2015. Her er tilstandsvurderingen dårlig, da der ikke blev fundet noget yngel af laks eller ørred. Tager man højde for dette data, er det mest sandsynlige, at tilstanden for fisk er dårlig på projektlokaliteten. Der er ikke data på den kemiske tilstand, ligesom der heller ikke er data for så vidt, angår bentiske alger.

Projektet vurderes at være gunstig for vandløbet. Det vurderes desuden, at projektet bidrager til at opfylde miljømålet, da projektet skaber fri passage samt forbedrede gyde- og opvækstbetingelser for en række arter knyttet til stenet og gruset bund. Vandløbet etableres med høl-stryg struktur, og der udlægges grus og sten, hvilket skaber forskellige vandløbshabitater. Der vil både være rolige områder med lav strømhastighed og større dybde, mens der vil være lavvandede, grusede områder med høj strømhastighed. Projektet vurderes derfor at understøtte en større biodiversitet i

vandløbet. For nuværende går vandløbet gennem Møllesøen, hvilket er et ringe leveområde for flora og fauna tilknyttet rindende vand. Projektet vurderes derfor at være gunstig for samtlige biologiske kvalitetselementer for søer og vandløb (fytoplankton, undervandsplanter, bunddyr og fisk).

Projektet er særlig gunstigt for snæbel, da snæbel for nuværende ikke kan passere fisketrappen ved opstemningen. Snæbel er en særdeles dårlig svømmer, og kan ikke passere selv små opstemninger, som de øvrige laksefisk kan. Det vurderes at opstemningen ved St. Jyndeved for nuværende udgør en væsentlig hindring for at sikre gunstig bevaringsstatus for arten. Snæbel er på udpegningsgrundlaget for Sønderå, som er udpeget som Natura 2000 habitatområde. Snæbel er en prioriteret art, hvilket betyder, at der skal tages særlige hensyn til arten. Det vurderes derfor, at projektet er særlig vigtigt for bestandens fremtidige levedygtighed. Generelt vurderes projektet at kunne forbedre vandremulighederne for faunaen i området. Arter som laks, ørred, snæbel og lampret, får således bedre adgang til ca. 100 km målsat vandløb opstrøms opstemningen. Passage for vandløbets insekter vil ligeledes forbedres, da de ikke skal passere møllesøen. Det vurderes også, at dødeligheden af udtrækkende smolt mindskes, da de ikke skal passere møllesøen med høj risiko for prædation, men kan blive ledt uden om denne gennem et mere naturligt vandløbshabitat. Derved mindskes dødeligheden forårsaget af gedder, hejre, skarv mv.

Samlet set vurderes projektet at være gunstig for vandløbets tilstand. Det vurderes derfor, at der kan meddeles dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til at omlægge vandløbet og foretage de beskrevne ændringer.

Påvirkning af delområder

Der er foretaget besigtigelser af de øvrige beskyttede naturområder, der vil blive påvirket i forbindelse med projektet. Besigtigelserne, samt en vurdering af indgrebet i de forskellige områder fremgår af de følgende underafsnit. Arter markeret med # angiver invasive/problem arter, og * angiver at der er tale om fine arter for naturtypen.

Mose på matr.nr. 71 Kravlund, Tinglev

Besigtigelsen har fokuseret på det område af mosen, der vil blive påvirket i forbindelse med projektet, og ikke det samlede moseareal.

I denne del blev der ved besigtigelsen fundet følgende arter: brombær, lådden dueurt, bredbladet dunhammer, stilk-eg, almindelig fredløs, almindelig hanekro, almindelig hundegræs, almindelig hvene, glansbladet hæg (#), stor nælde (#), gråpil (#), almindelig røllike, rød svingel, sværtevæld, almindelig syre, gråbynke, bjerg-rørhvene og gyvel.

Etableringen af det nye omløb vil betyde, at der skal foretages en gennemgravning af dele af moseområdet. Arealet der gennemgraves har et areal på ca. 200 m². På den givne lokalitet er mosen af en ringe kvalitet, hvor der findes meget få spredte fugtigbundsarter væk fra vandløbskanten. Arealet er domineret af græsser. Terrænet skrånede fra markarealet ned mod vandløbet og der er ikke tegn på trykvand.

Indløbet til faunapassagen etableres med en bundbredde på ca. 8 m, så det har samme bundbredde som det eksisterende åløb. Brinkerne etableres med en hældning på 1:4. For at sikre hydrologien i de eksisterende mosearealer opstrøms og nedstrøms det nye indløb, bliver indtaget smallere end den resterende del af det nye forløb. På den måde bliver der lavet en mere naturlig tilbageholdelse af vandet i Sønderåen, så hydrologien opretholdes. Ligeledes laves et passivt indløb der beskrives nedenfor. Der er ligeledes i rammerne for projektet, vilkår der skal sikre, at vandstandsændringer i Møllesøen kun vil være af midlertidig karakter i forbindelse med etableringen og kun må ske efter aftale med Aabenraa Kommune.

Ud fra den angivne plan for det nye indløbs forløb og hældningen af brinkerne, vurderes det, at der vil kunne skabes en bredere overgang fra vandløbet til de omkringliggende arealer på strækningen, hvilket medfører en bredere overgangszone hvor den fugtige natur har bedre forhold for at udvikle sig. På baggrund af dette vurderes etableringen af det nye indløb til faunapassagen af have en naturforbedrende funktion på det samlede naturområde i og omkring moseområdet.

Beskrivelsen af hvor tilstopning af det eksisterende forløb af Sønderå foretages, efter nyt indløb til faunapassagen fremgår af s. 21-22 i ansøgningsmaterialet (se bilag 2). Opbygningen af dæmningen af det eksisterende åløb består af en stensætning efterfulgt af et afsnit af åløbet, der fyldes med ler og herefter materiale fra etablering af det nye forløb.

I den forbindelse etableres et nyt passivt indløb til Møllesøen, der har til formål at sikre at vandstanden opretholdes i Møllesøen og mosen (se s. 29-31 i bilag 2). Etableringen af indløbet består i, at der skal graves 3 x Ø300 mm rør ned fra det nye indløb, der løber til en samlebrønd, hvorefter vandet ledes til et punkt lige efter den etablerede dæmning, igennem en ny mindre grøft der løber igennem moseområdet. Røret kan, via en ventil, justeres løbende for at tilpasse tilstrømningen til Møllesøen. Løsningen med 3 rør som indløb er valgt for, så vidt muligt, at forhindre fisk i at trække ind i rørene og ind i Møllesøen.

Gennemgravningen af mosen, i forbindelse med etableringen af grøften, vurderes at være nødvendig for at opretholde vandstanden i Møllesøen og moseområderne nedstrøms dæmningen. Der er tale om et mindre indgreb, hvor der tages mest muligt hensyn til en så naturlig overgang fra indløb til søen som muligt. Aabenraa Kommune vurderer, at der kan meddeles dispensation til gennemgravningen, da det er nødvendigt for at opretholde vandstanden i mosen og Møllesøen, og det sikrer levesteder for arter på habitatområdets og fuglebeskyttelsesområdets udpegningsgrundlag, samt habitatdirektivets bilag IV.

Eng og sø på matr.nr. 439

Da engen og søen på matr.nr. 439 Jyndeved, Burkal er beliggende på den laveste del af arealet, er det nødvendigt for projektets gennemførelse, at det nye forløb af vandløbet føres igennem engen og søen. På engarealet etableres et stryg på mellem 8-10 m i bredden med flade brinker, så vandløbet bliver terrænnært. Ved brinken udlægges gydegrus som brinksikring i en højde af ca. 0,7 m over vandløbsbunden. Igennem søen

etableres der et høl med en bundbredde på ca. 8 m. I alt vil ca. 2350 m² eng og sø blive nedlagt ved etableringen. Beskrivelse af høl og stryg fremgår af s. 24-26 i bilag 2. I forbindelse med projektet etableres der en ny sø på matr.nr. 439 Jyndeved, Burkal, nordøst for engen (se. kort 5.1 i bilag 2). Søen etableres med et bundareal på ca. 650 m², en vandflade på ca. 960 m² og et samlet udgravningsareal på ca. 2.800 m². Omkring søen placeres der mindre dynger af sten, der efterfølgende kan bruges som overvintringssted for padder. Samlet set udgraves ca. 4.000 m³ jord (beskrivelse fra s. 21 i bilag 2).

Det overskydende materiale fra etableringen af faunapassagen spredes ud nord for forløbet på matr.nr. 44 Stade, Burkal, 439 Jyndeved, Burkal og 71 Kravlund, Tinglev. Det samlede areal, til udlægning af jord er ca. 20 ha, beliggende mellem det nye forløb af Sønderåen og skoven mod nord. De 20 ha udlægges efter projektets gennemførelse til ekstensivt drevne naturarealer, uden gødsning, sprøjtning eller omlægning. Dette har til formål at sikre området fremadrettet (se s. 38 i bilag 3).

Engen vurderes at være af ringe kvalitet med dominans af høje græsser, særligt rørhvener. Fugtigbundsarterne findes spredt på arealet, men er mest udbredt nærmest søen og i de dybe spor i den sydlige afgrænsning, hvor der er har stået vand. Arterne der blev fundet på arealet var: eng-brandbæger, mose-bunke, kær-dueurt*, græsbladet fladstjerne*, fløjlgræs, sump-forglemmigej*, kær-galtetand*, gåsepotentil, almindelig hundegræs, almindelig hvene, almindelig hønsetarm, hvid-kløver, vand-mynte, stor nælde (#), prikbladet perikon, gråpil (#), vand-pileurt, lav ranunkel (#), eng-rottehale, rørgræs, bjerg-rørhvene, eng-rørhvene, lyse-siv, tudse-siv, kruset skræppe (#), håret star, rød svingel, almindelig syre, agertidse (#), kær-tidse*, almindelig kællingetand, agerstedmoderblomst, musevikke og eg.

For at de dele af engen der ikke er direkte omfattet af det nye forløb af Sønderåen påvirkes mindst muligt, vil der blive anlagt spor af køreplader både nord og syd for graveområdet i forbindelse med gravearbejdet. Det vurderes, at udlægningen af det nuværende dyrkede markareal til et større sammenhængende naturområde omkring engen, vil medføre en positiv påvirkning af den resterende del af engarealet. Ved at næringsstofforsyningen fra det omkringliggende markområde standses, er der bedre muligheder for, at kvaliteten af beskyttet natur kan udvikle sig positivt fremadrettet efter gennemførelsen af projektet. Aabenraa Kommune vurderer, at der er tale om et særligt tilfælde, hvor der kan meddeles dispensation til nedlæggelse af en del af engen.

Søen er en klarvandet sø med en dybde på ca. 1-1,5 m, som ikke vurderes at udtørre på noget tidspunkt. Den vurderes til at være moderat kvalitet, med relativt klart vand og en god forekomst af flydeplanter, der ikke lukker hele vandspejlet til. Der er rørsump langs søens brink, men forekomsten af bredbladet dunhammer og pilekrat er begrænset.

Ved besigtigelsen blev følgende arter fundet: kors-andemad*, liden-andemad, lådden dueurt, bredbladet dunhammer, lysesiv, almindelig sumpstrå*, sværtevæld, svømmende vandaks, almindelig star, almindelig syre, sump forglemmigej og kransnålalger.

Aabenraa Kommune er enige i den vurdering der fremgår i den ovenstående begrundelse i bilag 3, vedrørende undersøgelserne af alternative forløb og det valgte forløb som den eneste løsning. Det vurderes, at nedlæggelsen af søen er nødvendigt for at kunne etablere det nye forløb af Sønderåen. Det vurderes dermed, at der er tale om et meget særligt tilfælde hvor der kan meddeles dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til nedlæggelse af beskyttet natur, da projektet har til formål at højne naturkvaliteten i Natura 2000-området og sikre gunstige forhold for arterne på udpegningsgrundlaget.

Sø på matr.nr. 51 Stade, Burkal

Søen er beliggende i det nuværende haveareal tilhørende Julianehåbvej 60 på matr.nr. 4 Stade, Burkal. Søen er anlagt omkring 2010 som en del af et parkanlæg i haven. Søen fremgik ved besigtigelsen som tilgroet med bredbladet dunhammer og havde en lav vandstand. Brinkerne ned til søen var slået meget tæt. De øvrige arter der blev fundet var liden andemad og sødgræs. Der blev ikke fundet padder ved besigtigelsen. Forløbet igennem søen er en del af det nederste stryg, hvor bredden er ca. 8-10 m (se kort 5.2 i bilag 3). Søens tilstand blev vurderet til at være moderat.

Det er Aabenraa Kommunes vurdering, at den naturforbedrende effekt af projektet for området generelt og forbedring af levesteder for særligt truede arter på udpegningsgrundlaget for Natura-2000-området og Habitatdirektivets bilag IV, i dette tilfælde kan begrunde en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til nedlæggelse af beskyttet natur. Projektet har til formål at højne naturkvaliteten i Natura 2000-området og er nødvendigt for at sikre gunstige forhold for arter på udpegningsgrundlaget.

Eng på matr.nr. 4 Jyndevad, Burkal

Engen mellem havearealet og Sønderå på matr.nr. 4 Jyndevad, Burkal var ved besigtigelsen domineret af sødgræs og tagrør. Arealet havde mere karakter af sumpzone end eng.. Dette betyder også at naturkvaliteten af eng vurderes at være lav.

Udløbet til Sønderå etableres med en bundbredde på mellem 8-10 m, med selve udløbet i en bredde af 8 m. I alt vil ca. 600 m² af engen indgå i projektet. Se kort 5.2 i bilag 3.

Udløbet er med den ansøgte udformning og placering nødvendig for at skabe en sammenhæng mellem det nye forløb af Sønderåen og det vandløb nedstrøms, så fisk som snæbel og lampretter, der betegnes som "dårlige svømmer", har mulighed for at trække længere op i vandløbene. Strækningen er med udformning og placering derfor vigtigt for, at projektet kan realiseres. På baggrund af denne og de samlede ovenstående vurderinger, er det Aabenraa Kommunes vurdering, at der kan meddeles dispensation til etableringen af udløbet af det nye forløb af Sønderåen igennem engen, da der er tale om et meget særligt tilfælde der har en stor naturforbedrende effekt.

Natura 2000 og bilag IV

Lovkrav

I henhold til "Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter"¹ skal der før der gives tilladelse til et projekt eller en plan, foretages en vurdering af, om tilladelsen i sig selv eller i forbindelse med andre planer/projekter, kan påvirke et Natura-2000 område eller strengt beskyttede arter væsentligt.

Vurdering

I den gældende Natura 2000-plan 2021-2027 for Natura 2000 område nr. 89 Vadehavet, habitatområde H09 er en af de overordnede målsætninger "at sikre vandløbsstrækningens funktion som levested for fiskearterne på udpegningsgrundlaget, særligt snæbel, der er en prioriteret art i EU. Forbedrede forhold for snæblen prioriteres over genetableringen af de mest hensigtsmæssige hydrologiske forhold for de våde naturtyper".

Natura 2000-plan nr. 89 Vadehavet er snæbel en prioriteret art. Ved konflikter med andre arter eller naturtyper på udpegningsgrundlaget vægter hensynet til snæbel højest.

Det fremgår også at: "Projekter der er direkte forbundne med, eller nødvendige, for et Natura 2000 områdes forvaltning, er ikke omfattet af kravet om habitatvurdering²". Se s. 24 i bilag 3. Ansøger har dog valgt at udarbejde en frivillig Habitatvæsentligheds- og konsekvensvurdering (se bilag 3).

Det skal vurderes, om en eventuel påvirkning er så væsentlig, at der ikke kan opretholdes gunstig bevaringsstatus. Naturtyperne og arterne skal vurderes til at være stabile eller i fremgang.

Nærmeste Natura 2000 område

Projektområdet ligger inden for Natura 2000-område Nr. 89, Vadehavet.

Projektlokaliteten finder sted i Habitatområde nr. 90, Vidå med tilløb, Rudbøl sø og Magisterkogen, samt fuglebeskyttelsesområde nr. 63, Sønder Ådal.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 90		
Naturtyper:	Næringsrig sø (3150)	Vandløb (3260)
	Rigkær (7230)	
Arter:	Bæklampret (1096)	Flodlampret (1099)
	Havlampret (1095)	Snæbel* (1113)
	Dyndsmerling (1145)	Odde (1355)

Table 1. Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype.

¹ Habitatbekendtgørelsen BKG 2023-08-21 nr. 1098

² Habitatvejledningen – Vejledning til bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter. Vejledning nr. 48, december 2020.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 63		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Rørhøg (Y)
	Hedehøg (Y)	Engsnarre (Y)
	Sortterne (Y)	Mosehornugle (Y)
	Rødrygget tornskade (Y)	

Tabel 2. Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl.

Naturtyper:

Projektet vurderes overordnet at have en gunstig eller neutral effekt på naturtyperne i Habitatområde nr. 90, Vidå med tilløb, Rudbøl sø og Magisterkogen.

Næringsrig sø

Naturtypen defineres som mere eller mindre næringsrige søer og vandhuller, hvor der enten findes frit flydende vandplanter eller visse store arter af vandaks. Naturtypen er almindelig over det meste af landet. Møllesøen opstrøms opstemningen er kortlagt som denne naturtype, hvorfor næringsrig sø findes i projektområdet. Ved projektets gennemførelse vil indtaget til Møllesøen blive styret af en række rørføringer, mens det meste af vandet føres udenom søen gennem et nyt forløb. Søen bevares men vandgennemstrømningen vil blive reduceret. På den måde tilføres mindre næringsstof og sediment til søen, hvilket vurderes at forbedre tilstanden i søen.

Vandløb

Naturtypen dækker over vandløb med flydende eller neddykket vegetation af vandplanter i form af karplanter, mosser eller kransnålalger. I projektområdet er det hele området opstrøms Møllesøen, som er udpeget som denne habitatnaturtype. Det vurderes, at opstemningen ved St. Jyndevad påvirker naturtypen negativt. Dette begrundes med, at opstemningen medfører opstuvning, som giver lavere strømhastighed og et lavere fald. Resultatet af dette er øget sedimentation, blødere bund uden sten og grus samt et fravær af de ægte vandplanter. Vandløbet er præget af rørskov i projektområdet. Naturtypen indenfor projektområdet understøtter derfor ikke den fauna og flora, der er knyttet til vandløb. Genetablering af vandløbsstrækninger med naturligt fald og flere lavvandede stryg uden grødeskæring forventes at medføre, at naturtypen lokalt kan opnå gunstig bevaringsstatus. Der skabes fri passage for livet i vandløbet, herunder særligt for udpegningsgrundlagets fiskearter, som snæbel, bæk-, flod- og havlampret.

Projektet vil overordnet udvide habitatnaturtypen, og skabe bedre forhold for naturtypen. Projektet resulterer i nedlæggelse af 1150 m vandløb i Natura 2000 området. Der etableres dog et nyt 1300 m langt forløb af Sønderå af samme naturtype. Denne strækning vil have væsentligt forbedrede fysiske forhold, som understøtter naturtypen. Projektet er en forudsætning for Natura 2000 områdets integritet og opnåelse af gunstig bevaringsstatus for fiskearterne på udpegningsgrundlaget. Det vurderes derfor ikke som værende en væsentlig påvirkning af det samlede

habitatområde og strider ikke imod områdets integritet. Det vurderes derfor samlet, at projektet er gunstigt for naturtypen på udpegningsgrundlaget.

Rigkær

Naturtypen dækker over moser og enge med konstant vandmættet jordbund, hvor grundvandet er mere eller mindre kalkholdigt men næringsfattigt, således at den særlige rigkærsvegetation opstår. Der er ikke indenfor projektområdet nogen rigkær. Projektet vurderes ikke at påvirke vandets kemiske sammensætning eller ændre mængden af vand der tilføres rigkær. Det vurderes derfor samlet, at projektet har en neutral påvirkning af naturtypen, hvor der ikke sker en påvirkning.

Arter:

Projektet vurderes overordnet at have en positiv påvirkning på arterne i Habitatområde nr. 90, Vidå med tilløb, Rudbøl sø og Magisterkogen. I det følgende gennemgås de enkelte arter og projektets forventede påvirkning.

Snæbel

Snæbel er en prioriteret art i Natura 2000 plan nr. 89 (Vadehavet). Det betyder, at hensynet til denne art vægter højest i forhold til de øvrige arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget. Det er på nuværende tidspunkt svært for snæblen at passere spærringer ved St. Jyndevad, da den er en dårlig svømmer sammenlignet med de øvrige laksefisk. Da snæblen ikke kan passere opstemningen, begrænses artens udbredelsesområde. Ved projektet fjernes denne spærring, så snæblen vil få adgang til de vandløb opstrøms spærringen. Projektet vurderes derfor at have en positiv effekt på artens muligheder for at vandre mellem egnede gyde- og opvækstområder.

Bæklampret og Flodlampret

Der vurderes ikke at være trusler for hverken bæk- flod- eller havlamprettens fortsatte forekomst i områdets vandløb jf. Natura 2000-basisanalyse 2022-2027 for vadehavet. Da arternes krav til vandkvalitet, fouragering og gydning generelt er opfyldt i vandløbene, vurderes der at være gode forudsætninger for bestande af arterne i områdets vandløb. Ligesom snæbel har arter af lampret ikke mulighed for at passere opstemningen ved St. Jyndevad. Det begrænser derfor deres tilgang til egnede yngle og opvækstområder. Projektet vurderes derfor, at være positiv for arterne bevaringsstatus, da der ligesom for snæblen bliver passagemulighed for spredning opstrøms. Derudover vil de etablerede stryg i projektet være egnede som gydeområde for især havlampret. Projektet vurderes derfor samlet at være gunstig i forhold til arter af lampret.

Odder

Det vurderes, at projektet vil påvirke arten positivt, da der på sigt vil være et større fødegrundlag i vandløbssystemet. Dette begrundes med at de forbedrede passagemuligheder for fisk, sammen med etablering af egnede stryg, samlet vil øge bestanden af fisk i vandløbet. Derudover er der projekteret en odderpassage under Julianehåbvej, hvilket der ikke er i dag. Risikoen for trafikdrab af odder mindskes derved som følge af projektet. Samlet set vurderes projektet at være gunstig for odder.

Dyndsmørling

Dyndsmørlingen er Danmarks mest sjældne ferskvandsfisk, og den betragtes som kritisk truet. Arten har en begrænset udbredelse i Sønderjylland, og den er kun påvist i Sølv-sted Mose og de yderste koge i Vidå-systemet. Det vurderes derfor, at arten ikke er til stede i selve projektområdet. Dyndsmørling lever i lavvandede vandhuller, småsøer og i kanalagtige vandløb med stillestående eller langsomt flydende vand, og arten stiller derfor helt naturligt krav til levestederne. Om dagen er fisken nedgravet i dyndet på bunden eller i tæt vegetation. Når fiskene gyder, afsættes æggene på rødde og vandplanter, og planterne er således en forudsætning for reproduktionens succes. I NOVANA-programmet er det endnu ikke lykkedes at registrere arten i Vidå-systemet. Der foreligger derfor ingen viden om artens eventuelle forekomst i området. Det vurderes, at projektet har en neutral påvirkning på arten, og ikke forringer de nedstrøms liggende egnede levesteder for arten.

Arter på habitatdirektivets bilag IV

Stor vandsalamander

Der er fundet stor vandsalamander i søen på matr.nr. 439 Jyndevad, Burkal, i forbindelse med forundersøgelser af de beskyttede naturområder, der vil blive påvirket i forbindelse med projektet. Arten er opført som LC (Livskraftig) på rødlisten. Udbredelsesområdet dækker det meste af landet, særligt øst for israndslinjen i Østjylland og på øerne. Arten beskrives som almindeligt forekommende i hele udbredelsesområdet. Projektet vil derfor medføre nedlæggelse af et levested for arten. Det vurderes dog, at nedlæggelsen af søen ikke vil medføre en væsentlig negativ påvirkning af den regionale bestand af arten inden for udbredelsesområdet, som følge af nedlæggelsen af søen som yngle- og rastelokalitet.

Aabenraa Kommune har ansøgt og opnået tilladelse fra Miljøstyrelsen til indsamling, og, såfremt dette ikke kan afhjælpes, individdrab af stor vandsalamander i forbindelse med nedlæggelse af søen på matr.nr. 439 Jyndevad, Burkal.

I forbindelse med nedlæggelsen af søen, vil denne blive drænet langsomt og bunden vil herefter blive gennemført for individer. De individer der måtte findes, vil herefter blive flyttet til en ny egnet lokalitet i lokalområdet. Da det ikke kan garanteres, at alle individer bliver fundet, er der søgt om dispensation til individdrab.

I dispensationen er der stillet vilkår for håndtering, relokation til egne levesteder i lokalområdet og en tidsfrist for perioden mellem indsamling og udsætning. Afgørelsen er vedlagt som bilag 4.

Som en del af projektet etableres en ny sø på den nordlige side af det nye vandløbstracé, som erstatning for den sø der nedlægges. Søen bliver udformet med flade brinker, så den vil kunne fungere som et optimalt yngle- og rasteområde for padder i området. Søen skal etableres mod udformning og mål som beskrevet i ansøgningsmaterialet.

Der skal i denne forbindelse gøres opmærksom på, at arten stor vandsalamander ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

Øvrige padder

Spidssnudet frø er almindeligt udbredt i hovedparten af landet. Yngleområderne omfatter forskelligartede søer i det åbne land og i visse skovområder. Der er i forbindelse med forundersøgelsen foretaget eftersøgning af spidssnudet frø, men undersøgelserne har ikke vist tilstedeværelsen af arten i projektområdet. Det nærmeste fund, fremgår af habitatvæsentligheds- og konsekvensrapporten som værende ca. 6,5 km fra projektområdet. Rapporten konkluderer også, at vandhullerne i området ikke laver op til kriterierne for egnede yngleområder for spidssnudet frø (se s. 37 i bilag 3).

Der er ikke fundet forekomster af andre paddearter på habitatdirektivets bilag IV i nærområdet. Det vurderes på baggrund af dette, at projektet ikke vil medføre negative påvirkninger af paddearter på habitatdirektivets bilag IV.

Flagermus

I forbindelse med forundersøgelsen af projektet er der foretaget lytteundersøgelser i projektområdet. Der blev registreret 6 arter i området: sydflagermus, langøret flagermus, troldflagermus, vandflagermus, pipistrelflagermus og dværgflagermus. Etalberingen af det nye forløb af vandløbet vurderes at have en positiv effekt på området som levested for flagermus. Det nye vandløb vil kunne fungere som et fødesøgningsområde og en ledelinje, og det nye naturareal der udlægges omkring vandløbsstrækningen, vil også på sigt kunne fungere som et større fødesøgningsområde. På baggrund af dette vurderes projektet ikke at medføre en væsentlig negativ påvirkning af arterne af flagermus der blev observeret i området. Resultaterne fremgår af s. 35-37 i bilag 3.

Markfirben

Projektområdet og de omgivne arealer er blevet undersøgt for tilstedeværelsen af markfirben. Den nærmeste registrering af markfirben i lokalområdet er ca. 7,8 km øst for projektområdet. Det vurderes, at arealerne med den nuværende drift ikke er et egnet levested for markfirben, da der er tale om markdrift med kartofler. Det vurderes dog, at projektet på sigt vil kunne blive et egnet levested, da jorden er meget sandet og løs, hvilket med udlægningen til et ekstensivt drevet areal, med bunker af løst sand og sten vil kunne være egnede levesteder. På baggrund af dette vurderes projektet at kunne have en positiv effekt på markfirben (se s. 39 i bilag 3).

Af konklusionen i habitatvæsentligheds- og konsekvensvurderingen fremgår det følgende.

"I væsentligheds- og konsekvensvurderingen kan det udelukkes, at det pågældende projekt påvirker udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt i en negativ retning. Eneste usikkerhed er effekten af nedlæggelsen af den del af Sønderå som habitatvandløb samt anlægsarbejdets kortvarige og reversible påvirkning af stor vandsalamander.

Projektet forbedrer forholdene for en række vandløbstilknyttede arter som laks, lampretter og odder, og særligt for den i Natura 2000-planen prioriterede art snæbel.

Da snæblen er en prioriteret art, og der er en overordnet målsætning i Natura 2000 planen om at sikre vandløbet som levested for fiskearter på udpegningsgrundlaget, prioriteres forbedrende forhold for bl.a. snæblen over habitatnaturtypen Vandløb (3260), samt en evt. kortvarig påvirkning af stor vandsalamander.

Projektet er således i tråd med Natura 2000-planens mål om at sikre naturtypernes funktion og øvrige arter på udpegningsgrundlaget. Projektet vil styrke Natura 2000-områdets integritet og udpegningsgrundlag.

Projektet opfylder indsatskravet i vandområdeplanen 2021-2027."

Sammenfatning

Væsentlighedsvurderingen viser, at det ansøgte projekt ikke vil have en negativ påvirkning på Natura 2000-områderne, da det vurderes at:

- Projektet sikrer målopfyldelse for planen for Natura 2000 området.
- Projektet ikke har en negativ påvirkning af naturtyper eller arter på udpegningsgrundlaget.
- Projektet bidrager til at forbedre levevilkår for en række arter oplistet på udpegningsgrundlaget for habitatområde nr. 90.
- Projektet vil sikre opfyldelse af gunstig bevaringsstatus for arterne og naturtyperne på udpegningsgrundlaget.

Aabenraa Kommune vurderer, at projektet ikke vil medføre en væsentlig negativ påvirkning af Natura-2000 området, med bidrage positivt til målopfyldelsen af Natura 2000-målsætningen. Aabenraa Kommune vurderer, at projektet ikke vil medføre en væsentlig negativ påvirkning af arter på habitatdirektivets bilag IV. Grundet de særlige omstændigheder vedrørende nedlæggelse af et yngleområde for stor vandsalamander, er der søgt om en udtalelse fra Miljøministeriet og opnået dispensation fra artsfredningsbekendtgørelsen til relocation af individer og individdrab.

Konklusion

Det er, på baggrund af ovenstående og det vedlagte ansøgningsmateriale, Aabenraa Kommunes vurdering, at der er tale om et projekt der har en samlet naturforbedrende funktion for området som helhed, hvilket kan begrunde en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til at foretage tilstandsændringer af beskyttet natur og nedlægge beskyttet natur.

Der er ligeledes tale om et projekt, der er vigtigt for bevarelsen og forbedring af levesteder for arter på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området og habitatdirektivets bilag IV.

På baggrund af dette er det Aabenraa Kommunes vurdering, at der er tale om så særlige forhold at det kan begrunde en dispensation til nedlæggelse og gennemgravning af beskyttet natur, i forbindelse med etableringen af det nye forløb af Sønderåen.

Fravigelse af forbud mod fjernelse af yngle- og rasteområde

Aabenraa Kommune har anmodet Miljøministeriet om en udtalelse i forhold til habitatbekendtgørelsen, da der i forbindelse med projektet er ansøgt om nedlæggelse af et yngleområde for stor vandsalamander, der er opført på habitatdirektivets bilag IV. Miljøstyrelsen har som høringsberettiget ikke haft bemærkninger til anmodningen.

Øvrige tilladelser/dispensationer

- Landzonetilladelse til etablering af søen på matr.nr. 439 Jyndevad, Burkal, etableringen af det nye forløb af Sønderå, terrænændringer og ændret arealanvendelse meddeles i en separat afgørelse, der meddeles endeligt samtidigt med denne.
- Projektet vil ligeledes medføre to gennembrud af to beskyttede sten- og jorddiger, hvilket behandles sideløbende.

Klagebestemmelser

Du kan, indenfor 4 uger fra modtagelsen af afgørelsen, klage over afgørelsen til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Afgørelsen kan også påklages af en række interesseorganisationer m.fl. Se vedlagt klagevejledning i bilag 1.

Hvis der bliver klaget over afgørelsen, må Miljø- og Fødevareklagenævnets endelige afgørelse afventes.

Retsgrundlag

Dispensationen er givet efter § 65, stk. 2, jf. § 3 i lov om naturbeskyttelse, lovbekendtgørelse nr.927 af 28/06/2024 med senere ændringer.

Formålet med naturbeskyttelsesloven er at beskytte vilde dyr og planter og deres levesteder samt de landskabelige og kulturhistoriske værdier og sikre offentlighedens adgang til naturen. Ifølge lovens § 3 må der ikke foretages ændringer i tilstanden af beskyttede naturtyper.

Der er anmodet om en udtalelse fra Miljøministeriet, da der i forbindelse med projektet nedlægges et yngle- og levested for en art på habitatdirektivets bilag IV.

Da der er tale om en fravigelse skal Miljøministeren i henhold til habitatbekendtgørelsen give en udtalelse til nedlæggelse af yngleområder for arter på habitatdirektivets bilag IV.

Dispensationen er givet på baggrund af din ansøgning af d. 7. november 2023. Aabenraa Kommune modtog ansøgningen om dispensation til etableringen af faunapassagen og nedlæggelse af søerne den 22. marts 2024.

Aabenraa Kommune gør opmærksom på, at der i medfør af offentlighedslovens³ § 7 er mulighed for at søge om aktindsigt i sagen. Ligeledes skal kommunen efter

³ LBK nr. 145 af 24/02/2020

databeskyttelsesloven⁴ gøre opmærksom på, at dine henvendelser og øvrige oplysninger i sagen bliver registreret i Aabenraa Kommune.

Øvrige forhold

Hvis der under arbejdet dukker fortidsminder op, skal arbejdet straks standses, og Museum Sønderjylland skal kontaktes.

Efter museumslovens § 25 kan den, der udfører et jordarbejde, forud for igangsætningen, anmode museet om en udtalelse om, hvorvidt arbejdet indebærer en risiko for ødelæggelse af fortidsminder.

Det kræver tilladelse fra kommunen, hvis dræn, grøfter m.m. ændres. Det kræver tilladelse, hvis vandets naturlige afløb fra højere liggende ejendomme ændres (jf. lov om vandløb).

Hvis der dukker forurenede materiale op (f.eks. jord, affald eller kemikalieemballage), skal arbejdet straks standses, og kommunen skal kontaktes (jf. lov om forurenede jord).

Hvis du har spørgsmål, er du velkommen til at kontakte mig.

Venlig hilsen

Thomas Hæe Mogensen
Biolog
Natur og GIS
Aabenraa Kommune

⁴ LOV nr. 502 af 23/05/2018

Bilag til afgørelsen

Bilag 1 – Klagevejledning

Bilag 2 – Detailprojekt – faunapassage ved St. Jyndevad i Sønderå

Bilag 3 – Habitatvæsentligheds- og konsekvensvurdering i forbindelse med etablering af faunapassage ved St. Jyndevad Mølle i Søderå

Bilag 4 – Dispensation fra artsfredningsbekendtgørelsen

Klageberettigede

Kopi til klageberettigede:

Miljøstyrelsen; mst@mst.dk

Danmarks Naturfredningsforening; dn@dn.dk

Danmarks Naturfredningsforening, Aabenraa; dnaabenraa-sager@dn.dk

Dansk Ornitologisk Forening; natur@dof.dk

Dansk Ornitologisk Forening, Aabenraa; aabenraa@dof.dk

Friluftsrådet Sønderjylland; soenderjylland@friluftsradaet.dk

Dansk Botanisk Forening; dbf.oestjylland@gmail.com

Sportsfiskerforeningen Aabenraa v/ Carl Petersen; djcdp@petersen.mail.dk

Danmarks Sportsfiskerforbund Hovedforening; post@sportsfiskerforbundet.dk

Danmarks Sportsfiskerforbund v/Lars Brinch Thygesen; lbt@sportsfiskerforbundet.dk

Danmarks Sportsfiskerforbund v/Morten Ringgive; mri@fleggaard.dk

Bilag 1 - Klagevejledning

Naturbeskyttelsesloven

Afgørelser truffet i henhold til naturbeskyttelseslovens § 3 kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Klageberettigede er

- adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- lokale foreninger og organisationer som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Jf. NBL § 78. stk. 1. kan kommunens afgørelser efter loven eller de regler, der udstedes efter loven, kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, som behandler sagen.

Jf. Naturbeskyttelseslovens § 87 stk. 1.

Klagefristen er 4 uger fra den dag afgørelsen er meddelt. Hvis afgørelsen er offentlig bekendtgjort, regnes klagefristen fra bekendtgørelsen. Den sidste klagedag udløber ved midnat. Hvis klagefristen udløber en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Jf. NBL § 87 stk. 7. må tilladelser ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Klage indgives til Miljø- og Fødevarerklagenævnet via Klageportalen på www.naevneneshus.dk. Du logger på Klageportalen med NEM-ID. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Aabenraa Kommune i Klageportalen. Ved indgivelse af klage betales et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder.

I Klageportalen sendes din klage automatisk først til Aabenraa Kommune. Hvis kommunen fastholder afgørelsen, sender kommunen klagen videre til behandling i nævnet via Klageportalen. Du får besked om videresendelsen.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet afviser din klage, hvis du sender den uden om Klageportalen, medmindre du forinden er blevet fritaget for brug af Klageportalen. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Aabenraa Kommune. Kommunen videresender herefter din anmodning

til nævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt du kan fritages. Se betingelserne for at blive fritaget på www.naevneneshus.dk.

Kommunens afgørelse kan indbringes for domstolene. Det skal ske inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt eller offentliggjort.